

ISSN 2623-6575

UDK 63

GLASILO FUTURE

PUBLIKACIJA FUTURE - STRUČNO-ZNANSTVENA UDRUGA ZA PROMICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA, KULTURE I MEĐUNARODNE SURADNJE, ŠIBENIK

VOLUMEN 5 BROJ 4

PROSINAC 2022.

Glasilo Future

Stručno-znanstveni časopis

Nakladnik:

FUTURA



Sjedište udruge: Šibenik

Adresa uredništva:

Bana Josipa Jelačića 13 a, 22000 Šibenik, Hrvatska / Croatia

☎ / 📠: +385 (0) 022 218 133

✉: urednistvo@gazette-future.eu / editors@gazette-future.eu

🌐: www.gazette-future.eu

Uredivački odbor / Editorial Board:Nasl. doc. dr. sc. Boris Dorbić, prof. struč. stud. – glavni i odgovorni urednik / *Editor-in-Chief*Emilija Friganović, dipl. ing. preh. teh., v. pred. – zamjenica g. i o. urednika / *Deputy Editor-in-Chief*Ančica Sečan, mag. act. soc. – tehnička urednica / *Technical Editor*Antonia Dorbić, mag. art. – zamjenica tehničke urednice / *Deputy Technical Editor*

Prof. dr. sc. Željko Španjol

Mr. sc. Milivoj Blažević

Vesna Štibrčić, dipl. ing. preh. teh.

Gostujuća urednica / *Guest editor* / (2022) 5(4) – Izv. prof. dr. sc. Mara Marić**Međunarodno uredništvo / International Editorial Board:**

Dr. sc. Gean Pablo S. Aguiar – Savezna republika Brazil (Universidade Federal de Santa Catarina)

Prof. dr. sc. Kiril Bahcevandzjev – Portugalska Republika (Instituto Politécnico de Coimbra)

Prof. dr. sc. Martin Bobinac – Republika Srbija (Šumarski fakultet Beograd)

Prof. dr. sc. Zvezda Bogevska – Republika Sjeverna Makedonija (Fakultet za zemjodjelski nauki i hrana Skopje)

Dr. sc. Bogdan Cvjetković, prof. emeritus – Republika Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Prof. dr. sc. Duška Čurić – Republika Hrvatska (Prehrambeno-biotehnoški fakultet Zagreb)

Prof. dr. sc. Margarita Davitkovska – Republika Sjeverna Makedonija (Fakultet za zemjodjelski nauki i hrana Skopje)

Prof. dr. sc. Dubravka Dujmović Purgar – Republika Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Prof. dr. sc. Josipa Giljanović – Republika Hrvatska (Kemijsko-tehnoški fakultet u Splitu)

Prof. dr. sc. Semina Hadžabić – Bosna i Hercegovina (Agromediterranski fakultet Mostar)

Prof. dr. sc. Péter Honfi – Mađarska (Faculty of Horticultural Science Budapest)

Prof. dr. sc. Mladen Ivić – Bosna i Hercegovina (Univerzitet PIM)

Doc. dr. sc. Anna Jakubczak – Republika Poljska (Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy)

Dr. sc. Željko Jurjević – Sjedinjene Američke Države (EMSL Analytical, Inc., North Cinnaminson, New Jersey)

Prof. dr. sc. Mariia Kalista – Ukrajina (National Museum of Natural History of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv)

Prof. dr. sc. Tajana Krička – Republika Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Doc. dr. sc. Dejan Kojić – Bosna i Hercegovina (Univerzitet PIM)

Slobodan Kulić, mag. iur. – Republika Srbija (Srpska ornitološka federacija i Confederation ornitologique mondiale)

Prof. dr. sc. Branka Ljevnaić-Mašić – Republika Srbija (Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Novom Sadu)

Doc. dr. sc. Zvonimir Marijanović – Republika Hrvatska (Kemijsko-tehnoški fakultet u Splitu)

Semir Maslo, prof. – Kraljevina Švedska (Primary School, Lundåkerskolan, Gislaved)

Prof. dr. sc. Ana Matin – Republika Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Prof. dr. sc. Elizabeta Miskoska-Milevska – Republika Sjeverna Makedonija (Fakultet za zemjodjelski nauki i hrana)

Prof. dr. sc. Bosiljka Mustać – Republika Hrvatska (Sveučilište u Zadru)

Prof. dr. sc. Ayşe Nilgün Atay – Republika Turska (Mehmet Akif Ersoy University – Burdur, Food Agriculture and Livestock School)

Prof. dr. sc. Tatjana Prebeg – Republika Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Prof. dr. sc. Bojan Simovski – Republika Sjeverna Makedonija (Fakultet za šumarski nauki, pejzažna arhitektura i ekoinženiring "Hans Em" Skopje)

Prof. dr. sc. Davor Skejić – Republika Hrvatska (Građevinski fakultet Zagreb)

Akademik prof. dr. sc. Mirko Smoljić, prof. struč. stud. – Republika Hrvatska (Sveučilište Sjever, Varaždin/Koprivnica, Odjel ekonomije)

Prof. dr. sc. Nina Šajna – Republika Slovenija (Fakulteta za naravoslovje in matematiko)

Doc. dr. sc. Mladenka Šarolić – Republika Hrvatska (Kemijsko-tehnoški fakultet u Splitu)

Prof. dr. sc. Andrej Šušek – Republika Slovenija (Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Maribor)

Prof. dr. sc. Elma Temim – Bosna i Hercegovina (Agromediterranski fakultet Mostar)

Doc. dr. sc. Merima Toromanović – Bosna i Hercegovina (Biotehnički fakultet Univerziteta u Bihaću)

Prof. dr. sc. Marko Turk – Republika Hrvatska (Visoka poslovna škola PAR)

Prof. dr. sc. Ivana Vitasović Kosić – Republika Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Prof. dr. sc. Ana Vujošević – Republika Srbija (Poljoprivredni fakultet Beograd)

Sandra Vuković, mag. ing. – Republika Srbija (Poljoprivredni fakultet Beograd)

Prof. dr. sc. Vesna Židovec – Republika Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Grafika priprema: Ančica Sečan, mag. act. soc.

Objavljeno: 31. prosinca 2022. godine.

Časopis izlazi u elektroničkom izdanju dva puta godišnje, krajem lipnja i prosinca, a predviđena su i dva specijalna izdanja tijekom godine iz biotehničkog područja.

Časopis je besplatan. Rukopisi i recenzije se ne vraćaju i ne honoriraju.

Autori/ce su u potpunosti odgovorni/e za sadržaj, kontakt podatke i točnost engleskog jezika.

Umnožavanje (reproduciranje), stavljanje u promet (distribuiranje), priopćavanje javnosti, stavljanje na raspolaganje javnosti odnosno prerada u bilo kojem obliku nije dopuštena bez pismenog dopuštenja Nakladnika.

Sadržaj objavljen u Glasilu Future može se slobodno koristiti u osobne i obrazovne svrhe uz obvezno navođenje izvora.

Časopis je indeksiran u CAB Abstract (CAB International).

Glasilo Future

Stručno-znanstveni časopis

FUTURA – stručno-znanstvena udruga za promicanje održivog razvoja, kulture i međunarodne suradnje, Bana Josipa Jelačića 13 a, 22000 Šibenik, Hrvatska

(2022) 5 (4) 01–138

SADRŽAJ:

	Str.
<i>Izvorni znanstveni rad (original scientific paper)</i>	
<i>Alka Turalija</i>	
Biljne vrste antropogenih travnjaka i hodnih površina u gradu Osijeku Plant species of lawns and walking surfaces in the city of Osijek	01–20
<i>Pregledni rad (scientific review)</i>	
<i>Sanja Gašparović, T. Jukić</i>	
Uloga zelene infrastrukture u urbanoj obnovi Gornjega grada i Kaptola The Role of Green Infrastructure in the Urban Renewal of Zagreb's Upper Town and Kaptol.....	21–36
<i>Petra Pereković, Monika Kamenečki, Ines Hrdalo, Dora Tomić Reljić</i>	
Pristup određivanju jedinstvene tipologije gradskih krajobraza Approach to the setting of a unique typology of urban landscapes	37–56
<i>M. Stojić, Mara Marić, B. Dorbić</i>	
Dudanov park u Kaštel Kambelovcu Dudan's Park in Kaštel Kambelovac	57–77
<i>Emma Grbčić, Ines Hrdalo</i>	
Krajobrazna analiza prostora: mogućnosti prenamjene klaonice u Zagrebu Landscape analyses: possibilities of slaughterhouse revitalisation in Zagreb	78–109
<i>Stručni rad (professional paper)</i>	
<i>Ivana Vitasović Kosić, Lara Ćuk, Mara Marić</i>	
Perivoj dvorca Erdödy u gradu Jastrebarsko s osvrtom na dendrofloru perivoja Erdödy castle Park in the town of Jastrebarsko with the a review on the dendroflora of the Park	110–130
<i>Nekategorizirani rad (uncategorised paper)</i>	
<i>B. Dorbić</i>	
Prikaz knjige Book review	131–136
<i>Upute autorima (instructions to authors)</i>	137–138

Riječ gostujuće urednice [(2022) 5(4)]

Poštovani čitatelji Glasila Future,

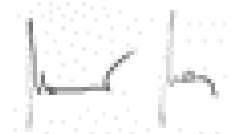
ovaj poseban broj posvećen je temi "Planiranje i uređenje gradskih krajobraza". Tema gradskih krajobraza, kao opći termin uključuje širok raspon tema; od ustanovljavanja sustava zelene infrastrukture grada, revitalizacije zapuštenih predjela grada, obnove povijesnih perivoja gradova, vegetacijske komponente zastupljene u gradovima i drugih. To su teme koje su posebno aktualne u vremenu u kojem živimo, kada gradovi diljem Hrvatske pokreću izradu strategija i programa zelene infrastrukture, tog iznimno važnog "sloja" suvremenog i održivog grada 21. stoljeća.

Izrazito mi je drago što su temi odazvali, u Hrvatskoj još uvijek malobrojne znanstvenice i znanstvenici koji se bave temom krajobraza, pristupajući temi s različitih ali vrlo aktualnih motrišta, i to s više hrvatskih znanstvenih i obrazovnih institucija; Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Veleučilište "Marko Marulić" u Kninu, Sveučilište u Dubrovniku.

U radu doc. dr. sc. Alke Turalije je na temelju detaljnih terenskih izvida i analiza klimatoloških podataka prikazana vrlo detaljno pojavnost biljnih vrsta u okviru antropogenih travnjaka i hodnih površina u gradu Osijeku, njihova potencijalna invazivnost odnosno korisnost u primjeni. Izv. prof. dr. sc. Sanja Gašparović i Prof. dr. sc. Tihomir Jukić prezentirali su postojeće stanje i tipove zelenih površina u okviru Gornjeg grada i Kaptola u Zagrebu, u kontekstu recentnih obnova i formiranja sustava zelene infrastrukture kao značajnog čimbenika cjelovite obnove. U radu izv. prof. dr. sc. Petre Pereković, doc. art. Monike Kamenečki, doc. dr. sc. Ines Hrdalo, doc. dr. sc. Dore Tomić Reljić dat je vrijedan doprinos usustavljanju i određivanju jedinstvene tipologije gradskih krajobraza, a koja je primjenjiva za različite razine prostorno planske i studentske dokumentacije. Miro Stojić, izv. prof. dr. sc. Mara Marić i doc. dr. sc. Boris Dorbić, prof. struč. stud. prezentirali su povijesnu genezu Dudanovog parka u Kaštel Kambelovcu, analizirali projekt obnove i postojeću situaciju te proveli anketno ispitivanje aspiracija korisnika prostora u odnosu na postojeće namjene parka. Ema Grbčić i doc. dr. sc. Ines Hrdalo su s aspekta krajobraznog planiranja analizirale mogućnosti prenamjene povijesnog industrijskog postrojenja nekadašnje klaonice u gradu Zagrebu, te usporedbom s inozemnim sukladnim infrastrukturnim projektima preobrazbe povijesnih industrija, predložile moguće modele revitalizacije prostora. Izv. prof. dr. sc. Ivana Vitasović Kosić, Lara Ćuk i izv. prof. dr. sc. Mara Marić su analizirale i dale osvrt na dendrofloru perivoja dvorca Erdödy u gradu Jastrebarskom. Na kraju ovog broja, nasl. doc. dr. sc. Boris Dorbić, prof. struč. stud. je donio vrlo ekstenzivan prikaz knjige *Otok na kojem cvjetaju limuni – Vrtovi nadvojvode Maksimilijana*

Habsburškog na otoku Lokrumu, autorice Mare Marić, koja je ocijenjena najboljim izdanjem ogranka te je dobila nagradu Matice hrvatske za 2022. godinu Ivan Kukuljević Sakcinski.

Izv. prof. dr. sc. Mara Marić



Gostujuća urednica [(2022) 5(4)]

Dudanov park u Kaštel Kambelovcu

Dudan's Park in Kaštel Kambelovac

Miro Stojić¹, Mara Marić², Boris Dorbić^{3*}

pregledni znanstveni rad (scientific review)

doi: 10.32779/gf.5.4.4

Citiranje/Citation⁴

Sažetak

Dudanov park nalazi se sa sjeverne strane naselja Kaštel Kambelovac. Početkom 19. stoljeća park su podigli članovi obitelji Dudan nasuprot obiteljske palače. Arhivska građa o izvornom uređenju perivoja nije pronađena. Sukladno austrijskoj izmjeri iz prve polovice 19. stoljeća, osim agrikulturnih posjeda u neposrednoj blizini palače, obitelj je posjedovala i reprezentativni perivoj karakteristične ortogonalne postave šetnih staza. Uređenje zapuštenog Dudanovog parka (površine 5915 m²) iz 2021. godine bio je veliki iskorak u hortikulturnom uređenju Kaštel Kambelovca.

Cilj rada bio je ispitati aspiracije korisnika novoobnovljenog Dudanovog parka. Osim navedenog u radu je izvršena inventarizacija postojeće i obnovljene vegetacije. Rad je proširen analizom dostupne literature, austrijskog katastra i recentnog projekta obnove. Rezultati anketnog ispitivanja su pokazali da je posljednja rekonstrukcija parka ispunila cilj - park je postao često korišteno javno mjesto građana Kaštel Kambelovca i drugih posjetitelja. Usporedbom stanja na terenu i projektne dokumentacije, utvrđeno je da je osnova parka s njegovim sadržajima izvedena prema projektnoj dokumentaciji. Vizualnim pregledom je ustanovljeno da je park vrlo dobro održavan. Taksonomskom analizom obuhvaćeno je 45 svojti gdje dominiraju kritosjemenjače s podjednakom zastupljenošću grmolikih formi i stabala.

Ključne riječi: Dudanov park, aspiracije korisnika, analiza obnove, inventarizacija vegetacije.

Abstract

Dudan's Park is located on the north side of Kaštel Kambelovac. At the beginning of the 19th century, park was built by members of Dudan family opposite the family palace. According to the Austrian

¹ Student Preddiplomskog sveučilišnog studija "Meditranska poljoprivreda" Sveučilišta u Splitu, 21000 Split, Republika Hrvatska

² Sveučilište u Dubrovniku, Zavod za mediteranske kulture, Marka Marojice 4, 20000 Dubrovnik, Republika Hrvatska

³ Veleučilište "Marko Marulić" u Kninu, Krešimirova 30, 22300 Knin, Republika Hrvatska

*E-mail: bdorbic@veleknin.hr (Dopisni autor)

⁴ Stojić, M., Marić, M., Dorbić, B.. (2022). Dudanov park u Kaštel Kambelovcu. *Glasilo Future*, 5(4), 57–77. / Stojić, M., Marić, M., Dorbić, B. (2022). Dudan's Park in Kaštel Kambelovac. *Glasilo Future*, 5(4), 57–77.

survey from the first half of the 19th century, in addition to agricultural properties in the immediate vicinity of the palace, the family also owned a representative lawn with a characteristic orthogonal layout of walking paths, which formed four garden fields. No archival material on the original landscaping of the Park was found. The arrangement of the neglected Dudan park (area 5915 m²) from 2021 was a great step forward in the landscaping of Kaštel Kambelovac.

An inventory of the existing and restored vegetation of the Park was also carried in this paper. The work was expanded by analyzing the available literature and graphic materials (Austrian cadastral survey of the second half of the 19th century, conceptual and landscape project of the Park renovation). The results of the survey showed that the last reconstruction of the Park fulfilled its goal - the Park became a frequently used public place for the citizens of Kaštel Kambelovac and other visitors. Comparing situations in the ground and the project documentation, it was determined that the base of the Park with its contents was constructed according to the project documentation.

A visual inspection revealed that the Park is very well maintained. The taxonomic analysis included 45 taxa dominated by angiosperms with equal representation of shrubs and trees.

Key words: Dudan Park, user aspirations, renovation analysis, vegetation inventory.

Uvod

Područje Grada Kaštela zauzima središnji dio Kaštelanskog zaljeva te se prostire na sjever prema obroncima planine Kozjak. Na zapadu graniči s Trogirom, na istoku sa Solinom, a na sjeveru s Općinama Klis, Prgomet i Lećevica, a na moru sa Splitom. Grad Kaštela obuhvaća sedam naselja uz obalu Kaštelanskog zaljeva. Geografski položaj i otvorenost prema moru određuje pripadnost područja pojasu mediteranske klime (Meta Consulting, 2016).

Povijest Kaštel Kambelovca seže na početak 15. stoljeća kada tadašnja mletačka vlast obitelji Cambi iz Splita daje odobrenje za izgradnju kule na hridi unutar područja Dilat, oko koje se tijekom vremena formiralo naselje. Uz navedenu obitelj, najznačajnija obitelj zaslužna za sadašnji izgled povijesnog dijela Kaštel Kambelovca je obitelj Dudan. U Kaštel-Kambelovcu se obitelj nastanila između 1671. i 1696. godine, te su potkraj 17. stoljeća stekli kaštel obitelji Lippeo (kaštel više ne postoji). Izvorno, kao predak obitelji naveden je u 18. stoljeću Branislav Tasovac iz Banje Luke (Hrvatski biografski leksikon). Obitelj se bavila trgovinom, kožarstvom, a više je značajnih osoba iz Dudan koje su se istakle u tadašnjim vojnim i crkvenim krugovima. Obitelj je postepeno širila posjede na području Kaštel Kambelovca. Među značajnijim predstavnicima je svakako Leonard koji je 1793. godine primljen u trogirsko plemićko vijeće. Njegov sin Filip bio je oko 1797. godine župnik u Kaštel-Kambelovcu. Nakon dolaska Francuza imenovan je 1806. godine inspektorom za bogoštovlje u upravi splitske općine, a njegov brat Lovro doktor prava, općinskim vijećnikom (Hrvatski biografski leksikon). Najizglednije je da je upravo dr. Lovro Dudan, koji je zanimljivo je u razdoblju francuske

vladavine bio član splitske masonske lože, zaslužan za vrtove i perivoj obitelji Dudan. Naime dr. Lovre Dudan je 1810. godine bio član i blagajnik splitske Gospodarske akademije (Società economica ili Accademia agraria) (Božić-Bužančić, 1995). U akademiji su djelovali svi značajni plemići i građani sa splitskog područja poput Garanjina i Vitturija koji su također imali svoje ogledne vrtove i perivoje (Božić-Bužančić, 1995), a koji su bili upućeni u ideju fiziokratizma kojoj je temeljna ideja da se materijalno bogatstvo temelji na poljoprivredi (Ožanić, 1955). Dr. Lovre Dudan bio je i član Komisije za poljepšavanje Splita (Hrvatski biografski leksikon).

U razdoblju 17. i prve polovice 18. stoljeća intenzivno se grade aristokratski i kraljevski dvorovi uz koje se neobilazno uređuju reprezentativni vrtovi i perivoji (Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, 2004). Tijekom 19. stoljeća, uslijed jačanja građanstva sve učestalija su nova reprezentativna zdanja s perivojima imućnijih građana, a uz ranije izgrađene plemićke palače i dvorce perivoji se preoblikuju u skladu s tada novim trendovima u krajobraznoj arhitekturi kod one vlastele koja su zadržala svoj materijalni status (Obad Šćitaroci i Bojanić Obad Šćitaroci, 2004). Austrijska katastarska izmjera iz 1831. godine, pokazuje da su i na području Splita i Kaštela, uz utvrde, dvorove i kuće imućnijih građana i plemića bile uređene vrtne površine (Kečkemet, 2009, Zapisnik čestica zemalja, 1832., DAST; Iskaz zemljišnih posjeda, 1881., DAST). Prema Zapisniku čestica zemlje iz 1832. godine., na k.č. 464 na kojoj se nalazio perivoj Dudan, zapisan je tada još uvijek kao vlasnik De Cambio Girolamo. No ono što je važno za ovaj pregled jest da se na toj česti navodi "Orto d'erbaggi, con vitti, frutta ed due cisterne", odnosno ondje je tada još uvijek bio povrtnjak s vinovom lozom, voćkama i dvije cisterne (Zapisnik čestica zemlje, 1832., DAST; Iskaz zemljišnih posjeda, 1881., DAST). Za pretpostaviti je da je uresni izgled perivoj dobio ipak nešto kasnije.

Braća Filip, Lovro i treći brat, Vicko Dudan dobili su 1825. godine austrijsko priznanje plemstva (Hrvatski biografski leksikon). Obitelj je pak oko 1800. godine podigla palaču koja je bila nadograđivana u tri navrata (Matetić Poljak i Brajnović Botić, 2019). Sa sjeverne strane naselja Kaštel Kambelovac, nasuprot palače, podigli su prostrani perivoj, koji je bio uređen s puteljcima, ukrasnim biljem i bunarom (Bego, 1991). Unatrag nekoliko godina u parku su bile i spolije koje danas nažalost nisu očuvane (Matetić Poljak i Brajnović Botić, 2019). Na zapadnoj strani palače bio je vrt ograđen velikim zidom. Na tom mjestu danas su postavljeni kapitel i ulomak stupa (Matetić Poljak i Brajnović Botić, 2019).

Austrijska katastarska izmjera za područje Kaštel Kambelovca, odnosno područja parka Dudan (slika 1) (danas k.č. 652/1, k.o. Kaštel Kambelovac) pokazuje temeljnu organizaciju perivoja.



Slika 1. Izrez iz dijela prve austrijske katastarske izmjere za područje kaštel Kambelovca s prikazom Dudanovog perivoja-Dio lista IV po stanju 1831. godine, M 1:2880 (Izvor: DAST)

Figure 1. Section from part of the first Austrian cadastral survey for the area of the castle of Kambelovac with a view of Dudan's park - Part of sheet IV as it was in 1831, M 1:2880 (Source: DAST)

Prema austrijskoj katastarskoj izmjeri, perivoj je sačinjavala ortogonalna postava šetnih staza koje su formirale četiri približno jednaka vrtna polja. Sjeverno od ovog reprezentativnog vrta bio je niz manjih usitnjenih vrtnih parcela po svemu sudeći isključivo poljodjelske namjene, a na koje su se prema sjeveru nadovezivali maslinici odnosno istočno i zapadno od vrtnih površina vinogradi (slika 1).

Duž cijele istočne granice perivoja i vrtova prolazio je kanalizirani potok, koji je završavao u moru. Nažalost nije poznat i izvorni popis biljnih vrsta koje su bile sađene u perivoju. Neosporno su i u ovom perivoju, po uzoru na Vitturijev i Garanjinov, bile sađene i poljodjelske kulture s obzirom da je Dudan bio član gospodarske akademije. Od prvotnog izgleda preostali su bili samo vanjski gabariti i položaj bunara. Na istočnom stupu parka je na glatkoj plohi urezan natpis: "Zasadio narod-Kambelovca 1954.", pa je to nakon nacionalizacije parka, do recentne obnove parka iz 2021. godine, jedino evidentirano interveniranje u park koji je desetljećima bio zapušten (Izmjene glavnog projekta uređenja parka u Kaštel Kambelovcu, "Prostor-Split" d.o.o., 2018). Obnovljeni park Dudan (5915 m²), danas ima značajnu društvenu ulogu u mjestu, u cilju okupljanja stanovništva i pojedinih društvenih događaja.

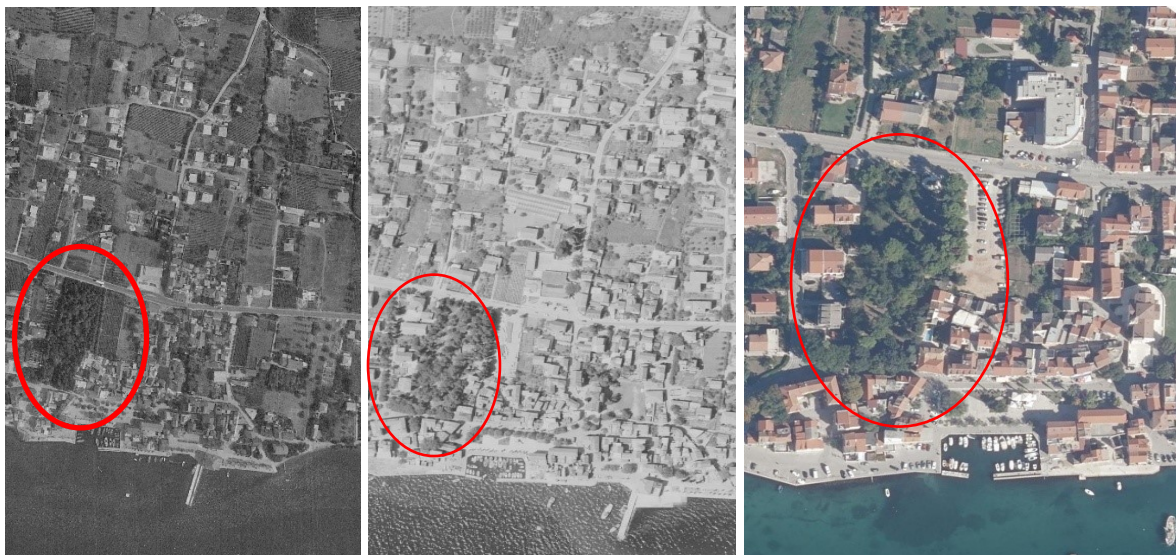
Materijali i metode

U okviru predmeta "Uređenje krajobraza" na trećoj godini Preddiplomskog sveučilišnog studija "Meditranska poljoprivreda" Sveučilišta u Splitu, izrađen je seminarski rad "Stavovi i percepcija građana o Dudanovom parku - Kaštel Kambelovac". Temeljni cilj seminara bio je ispitati aspiracije stanovnika i stupanj zadovoljstva obnovljenim Dudanovim parkom. Provedeno je anketno ispitivanje tijekom travnja i svibnja 2022. godine na području naselja Kaštel Kambelovca. Rezultati ispitivanja prikazani su u ovom radu. Drugi cilj seminara bio je inventarizacija postojeće vegetacije parka. Za potrebe izrade članka, rezultati istraživanja su prošireni analizom dostupne literature i grafičke građe (austrijska katastarska izmjera II. polovica 19. stoljeća, idejni i glavni projekt obnove parka).

Rezultati i diskusija

Obnova i prenamjena povijesnog perivoja privatnog karaktera u javni park naselja

Perivoj, danas park Dudan, površine 5,915 m² nalazi se nekoliko desetaka metara zapadno od Brca, današnjeg centra povijesnog dijela naselja koje ima veliku društvenu ulogu kao mjesto okupljanja stanovništva i društvenih zbivanja. Parcela parka je izduženog nepravilnog oblika, dužine oko 120 m, položen u smjeru sjever-jug s blagim nagibom prema jugu (slika 3, slika 4). Temeljem analize dostupnih zračnih snimaka vidljivo je da je sam prostor Dudanovog parka u temeljnim gabaritima ostao čuvan do danas, međutim značajno je urbaniziran okolni, u prošlosti agrarni prostor, a neposredna istočna kontaktna površina parka pretvorena je krajem 20. stoljeća u parkiralište (slika 2 a, b, c., DGU).



Slike 2 (a,b,c). Usporedni zračni snimci Dudanovog parka; 1968., 1997., 2019. godina (Izvor: Državna geodetska uprava - DGU)

Figures 2 (a,b,c). Comparative aerial photographs of Dudan Park; 1968, 1997, 2019 (Source: Državna geodetska uprava - DGU)



Slika 3. Pogled na Dudanov park s južne strane (Foto: B. Dorbić, 2022)

Figure 3. View of Dudan's park from the south side (Photo: B. Dorbić, 2022)



Slika 4. Pogled na Dudanov park sa sjeverne strane (Foto: B. Dorbić, 2022)

Figure 4. View of Dudan's park from the north side (Photo: B. Dorbić, 2022)

Park je danas u sjevernom dijelu povezan s novoizgrađenim predjelom Kaštel-Kambelovca, u kojem su koncentrirani prometni i uslužni sadržaji. Sam park nije zaštićen na nacionalnoj razini kao pojedinačno kulturno dobro u kategoriji zaštićenog povijesnog perivoja, vrta ili parka, već u okviru Urbanističke cjelina naselja Kaštel Kambelovac (Z-3245, Registar kulturnih dobara), te na lokalnoj razini u okviru Prostornog plana uređenja grada Kaštela, te je evidentiran pod točkom 3.1.8. Vrt

Dudan (kartografski prikaz 3a, Prostorni plan uređenja grada Kaštela, izmjene i dopune, Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora, 1: 25 000, Gisplan d.o.o., 2018., odluka o izradi izmjena i dopuna PPUG-a Sl. Glasnik Grada Kaštela br. 6/16 i 7/17).

Obnovi Dudanovog parka, prethodilo je dugo razdoblje stagnacije. Na različitim razinama se ukazivalo na nedostatnu uređenost te povezanost u sustav zelenih površina Kaštel Kambelovca, posebice imajući u vidu da je veliki dio naselja usmjeren na visokovrijedni obalni prostor (Bedalov, 2019). Park je tijekom 20. stoljeća izgubio svoju izvornu namjenu – privatnog perivojnog prostora, te je postao javan. Time su njegove funkcije danas višestruke. Osim rekreativnih, ekoloških, u funkciji je socijalnog integriranja, mjesta kulturnih događanja te kao kulturno-povijesni prostor koji svjedoči neka prošla vremena (Sandeve et al., 2013; Vitasović Kosić i Aničić, 2005; Stanić i Buzov, 2014; Dorbić i Temim, 2014; Poprženović et al., 2019, Marić i Viđen 2019; Delić et al., 2021). Javni prostori se u tom smislu razlikuju u veličini, obliku i funkciji. Gradske zelene površine su značajni element svakog grada, dio sveukupne slike grada, povećavaju bioraznolikost, to su strukturni i funkcionalni elementi koji gradove čine pogodnijim za stanovanje (Poprženović et al., 2019). Unatrag nekoliko desetljeća, u tranzicijskom razdoblju, u Hrvatskoj se nedovoljno promišljalo o značaju vrtova, perivoja i parkova u gradskom prostoru (Grgić, 2005). Ipak, danas se i u Hrvatskoj koriste suvremeni alati planiranja javnih zelenih površina grada te integriranja postojećih povijesnih perivoja, koje postaju dio zelene gradske infrastrukture (Larondelle, Lauf 2016; Viličić 2020; Plan razvoja zelene infrastrukture grada Lipika – studija i strategija, 3E Projekti d.o.o. 2021; Gradska zelena infrastruktura u Zagrebu. Model dostupnosti, TUWien, 2021).

Idejni projekt za Dudanov park izradio je arhitekt Edo Šegvić 2008. godine (Idejni projekt park u Kaštel Kambelovcu, "Prostor Split" d.o.o., 2008). Projekt obnove temelji se na reminescencijskom rješenju u odnosu na poznatu ortogonalnu podjelu prepoznatu s austrijske katastarske izmjere (slika 1). Naime u donjem dijelu parka obnavlja se ta poznata križna osnova, dok se u nastavku glavna šetna staza u zavoitoj liniji nastavlja nizajući suvremene sadržaje parka koji su također u organskim formama; dječje igralište, ljetna pozornica, cvjetnjaci, grupacije bilja u neformalnom rasporedu (slika 5).

Tijekom 2018. godine, izgrađen je glavni arhitektonski projekt i projekt hortikulturnog uređenja za park (slika 6) ("Prostor-Split", d.o.o., 2018; Studio Perivoj d.o.o. 2018), a tijekom 2021. godine je završena njegova obnova kada je park napokon otvoren za posjetitelje. Osim dugotrajne zapuštenosti parka, nevjerojatno je dug, u usporedbi s europskom praksom, sam administrativni postupak usvajanja projektne dokumentacije za obnovu parka. Zbog toga je pitanje, u kojoj mjeri su se protokom vremena promijenile funkcije parka, aspiracije njegovih korisnika, ali i koliko su projektantni nakon desetogodišnjeg zastoja od idejnog do glavnog projekta, imali nepromijenjenu viziju uređenja i obnove ovog vrijednog prostora.



Slika 5. Idejni projekt Dudanovog parka (Idejni projekt park u Kaštel Kambelovcu, "Prostor Split" d.o.o., 2008)

Figure 5. The Conceptual project of Dudan's park (Conceptual project of a park in Kaštel Kambelovac, "Prostor Split" d.o.o., 2008)



Slika 6. Glavni projekt hortikulturnog uređenja ("Studio Perivoj" d.o.o., 2018)

Figure 6. The landscape project of the Park ("Studio Perivoj" d.o.o., 2018)

Svakako, obnovljeni park doprinosi uređenoj slici grada Kaštel Kambelovca, a važno je postići i da doprinosi specifičnim identitetskim obilježjima mjesta (Obad-Šćitaroci i Bojanić Obad-Šćitaroci, 1996). Ona posebno dolaze do izražaja u okviru turističke promidžbe lokaliteta (Blažević, 2018).

Parkovna kompozicija i vegetacija

Analizom stanja na terenu u odnosu na projektnu dokumentaciju, utvrđeno je da je osnova parka sa sadržajnim prostorima izvedena prema projektoj dokumentaciji ("Prostor-Split", d.o.o., 2018; Studio Perivoj d.o.o. 2018). Unutar Dudanovog parka izvedena je glavna šetnica koja spaja dva zasebna centra mjesta u smjeru sjever-jug. Sjeverni i južni ulaz u park su izvedeni na način da su prilagođeni pristupu invalidima i roditeljima s malom djecom. Kod južnog ulaza je zadržan oblik temeljem rekonstrukcije iz 1954. godine (slika 7), dok je sjeverni ulaz novoizgrađen s armiranobetonskom pristupnom rampom za invalide (slika 8). Osim ulazima, park je u jugoistočnom dijelu omeđen dijelom povijesnim građevinama i niskim betonskim zidom. Prema zapadu uz park se nalaze novoizgrađene obiteljske kuće i ukrasna živica od lovora (*Laurus nobilis* L.). Sjeveroistočni dio parka je odijeljen drvoredom čempresa (*Cupressus sempervirens* L.) i žičanom ogradom kojom graniči s neuređenim parkingom javne namjene.



Slika 7. Južni ulaz u park (Foto: M. Stojić, 2022., prema Stojić, 2022)



Slika 8. Sjeverni ulaz u park (Foto: M. Stojić, 2022., prema Stojić, 2022)

Figure 7. South entrance to the Park (Photo: M. Stojić, 2022, according to Stojić, 2022)

Figure 8. North entrance to the Park (Photo: M. Stojić, 2022, according to Stojić, 2022)

Prilikom obnove 2021. godine napravljena je valorizacija postojećih stablašica u parku te su otklonjena neprikladna stabla. Zadržani su primjerci u dobroj kondiciji kao i grmolike vrste koje su zbog prethodnog neodržavanja neometanim rastom postigle formu stabla npr. lovor (*L. nobilis*) i pitospor (*Pittosporum tobira* W.T.Aiton). Ova vegetacija se uglavnom nalazi u neformalnom rasporedu unutar cijele površine parka izuzev niza čempresa (*Cupressus sempervirens* L.) posađenih uz sjeveroistočnu granicu parka. Unutrašnjost parka je rasporedom staza neformalno izvedena s multifunkcionalnim sadržajima. Glavna pješačka staza zavojito spaja južni i sjeverni ulaz, vodi posjetitelje uz rekonstruirani bunar (slika 9) koji je pozicioniran kao fokusna točka u parku na svojoj izvornoj poziciji. Sporedne staze su opremljene klupama za odmor i vode u dubinu parka kojim

dominiraju zadržana postojeća stabla alepskog bora (*Pinus halepensis* Mill.), čempresa (*C. sempervirens*) i hrasta crnike (*Quercus ilex* L.) i omogućavaju duboki hlad. Lijevo od južnog ulaza izveden je zasebni mali plato s klupama omeđen pristupom za invalide.



Slika 9. Rekonstruirani bunar (Foto: M. Stojić, 2022., prema Stojić, 2022)

Figure 9. Reconstructed well (Photo: M. Stojić, 2022, according to Stojić, 2022)



Slika 10. Ljetna pozornica (Foto: M. Stojić, 2022., prema Stojić, 2022)

Figure 10. Summer stage (Photo: M. Stojić, 2022, according to Stojić, 2022)

U centralnom dijelu parka izvedena je prema projektu armirano betonska pozornica (slika 10). Sjeverno od pozornice izveden je prostor u funkciji slobodnog boravka na travnjaku (slika 11). Travnjak je pozicioniran u sjeverozapadnom dijelu parka gdje prevladavaju listopadne stablašice, uslijed čega ovaj prostor u zimskom periodu nije zasjenjen. Južno od ljetne pozornice izvedeno je dječje igralište opremljeno sadržajima poput tobogana, ljuljački njihalica itd. (slika 12), dok je u sjeverozapadnom dijelu zadržano vježbalište s prečama.



Slika 11. Travnjak (Foto: M. Stojić, 2022., prema Stojić, 2022)

Figure 11. Lawn (Photo: M. Stojić, 2022, according to Stojić, 2022)



Slika 12. Dječje igralište (Foto: M. Stojić, 2022., prema Stojić, 2022)

Figure 12. Children's playground (Photo: M. Stojić, 2022, according to Stojić, 2022)

Širom parka u neformalnom rasporedu izvedene su i gredice s niskim grmolikim biljem (slika 13). U parku je izvedena javna rasvjeta, jedna slavina s pitkom vodom kao i sustav za navodnjavanje.



Slika 13. Pogled na park sa sjevernog ulaza (Foto: M. Stojić, 2022., prema Stojić, 2022)

Figure 13. View of the park from the northern entrance (Photo: M. Stojić, 2022, according to Stojić, 2022)

Invetarizacija vegetacije Dudanovog parka je obavljena tijekom svibnja 2022. godine. Svoje su determinirane pomoću relevantne florističke literature: Walters et al. (1984-1986; 1989); Šilić (1990); Vidaković i Franjić (2004); Franjić i Škvorc, (2010); Idžojić (2009; 2019), Euro+Med PlantBase (2022). Nomenklatura svojiti i hrvatski nazivi svojiti su usklađeni prema: Walters et al. (1984-1986; 1989); Borzan (2001); Idžojić (2009; 2019); Šilić i Mrdović (2013); Nikolić (2022). U popisu flore, svoje su navedene abecednim redom u okviru porodica. Svoje bez naziva (tablice 2 i 3) su one čije nazivlje nije pronađeno u dostupnoj relevantnoj florističkoj literaturi. Prema životnom obliku razdioba je dana prema: Erhardt et al. (2002); Šilić i Mrdović (2013); Euro+Med PlantBase (2022) i Nikoliću (2022). Raspodjela svojiti na listopadne (L) i vazdazelene (V) preuzeti su iz Pignatti (1982); Walters i dr. (1984–1986, 1989); Cullen i dr. (1995, 1997, 1999) i Erhardt i dr. (2002).

Tablica 1. Popis inventariziranog drveća

Table 1. List of inventoried tree

R. br.	Hrvatski naziv	Latinski naziv	Porodica
Golosjemenjače (Gymnospermae)			
1.	lawsonov pačempres	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> (A. Murray bis) Parl. *** / V	<i>Cupressaceae</i>
2.	Čempres	<i>Cupressus horizontalis</i> Mill.* / V	<i>Cupressaceae</i>
3.	obični čempres	<i>Cupressus sempervirens</i> L.** / V	<i>Cupressaceae</i>
4.	alepski bor	<i>Pinus halepensis</i> Mill.** / V	<i>Pinaceae</i>
5.	Pinija	<i>Pinus pinea</i> L. / V	<i>Pinaceae</i>
Kritosjemenjače (Angiospermae)			
6.	visoka žumara	<i>Trachycarpus fortunei</i> (Hook.) H. Wendl.* / V	<i>Arecaceae</i>

R. br.	Hrvatski naziv	Latinski naziv	Porodica
7.	kanarska datulja	<i>Phoenix canariensis</i> Chabaud* / V	<i>Arecaceae</i>
8.	Lemprika	<i>Viburnum tinus</i> L.** / V	<i>Caprifoliaceae</i>
9.	judino drvo	<i>Cercis siliquastrum</i> L.* / L	<i>Fabaceae</i>
10.	japanska sofora	<i>Styphnolobium japonicum</i> (L.) Schott * / L	<i>Fabaceae</i>
11.	hrast crnika	<i>Quercus ilex</i> L.* / V	<i>Fagaceae</i>
12.	smokva	<i>Ficus carica</i> L.* / L	<i>Moraceae</i>
13.	murva (dud)	<i>Morus alba</i> L.** / L	<i>Moraceae</i>
14.	velelisna kalina	<i>Ligustrum lucidum</i> W.T. Aiton / V	<i>Oleaceae</i>
15.	Maslina	<i>Olea europaea</i> L.* / V	<i>Oleaceae</i>
16.	crvenolisna šljiva	<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh.* / V	<i>Rosaceae</i>
17.	Košćela	<i>Celtis australis</i> L.* / L	<i>Ulmaceae</i>
18.	obični brijest	<i>Ulmus minor</i> Mill.* / L	<i>Ulmaceae</i>
19.	sibirski brijest	<i>Ulmus pumila</i> L.* / L	<i>Ulmaceae</i>

Tablica 2. Popis inventariziranog grmlja i penjačica

Table 2. List of inventoried shrubs and climbers

R. br.	Hrvatski naziv	Latinski naziv	Porodica
Golosjemenjače (Gymnospermae)			
1.	planinski bor	<i>Pinus mugho</i> Turra / V	<i>Pinaceae</i>
Kritosjemenjače (Angiospermae)			
2.	Oleandar	<i>Nerium oleander</i> L. / V	<i>Apocynaceae</i>
3.	zvjezdasti jasmin (penjačica)	<i>Trachelospermum jasminoides</i> (Lindl.) Lem. / V	<i>Apocynaceae</i>
4.	bršljan (penjačica)	<i>Hedera helix</i> L.* / V	<i>Araliaceae</i>
5.	grozdasta veprina	<i>Ruscus racemosa</i> (L.) Moench / V	<i>Asparaginaceae</i>
6.	niska žumara	<i>Chamaerops humilis</i> L. / V	<i>Arecaceae</i>
7.	obična nandina	<i>Nandina domestica</i> Thunb. ex Murray / V	<i>Berberidaceae</i>
8.	planika	<i>Arbutus unedo</i> L. / V	<i>Ericaceae</i>
9.		<i>Escallonia rubra</i> var. <i>macrantha</i> (Ruiz & Pav.) Pers. / V	<i>Escalloniaceae</i>
10.	Ružmarin	<i>Rosmarinus officinalis</i> "Prostratus" L. / V	<i>Lamiaceae</i>
11.	Lovor	<i>Laurus nobilis</i> L. / V	<i>Lauraceae</i>
12.	indijska lagerstremija	<i>Lagerstroemia indica</i> L. / L	<i>Lythraceae</i>
13.	nar (šipak)	<i>Punica granatum</i> L. / L	<i>Lythraceae</i>
14.	sirijska sljezolica	<i>Hibiscus syriacus</i> L.* / L	<i>Malvaceae</i>
15.		<i>Myrsine africana</i> L. / V	<i>Myrsinaceae</i>
16.	obična mirta	<i>Myrtus communis</i> L. / V	<i>Myrtaceae</i>
17.		<i>Osmantus fragrans</i> Lour. / V	<i>Oleaceae</i>
18.	Pitospor	<i>Pittosporum tobira</i> (Thunb) W.T. Aiton ** / V	<i>Pittosporaceae</i>
19.	pitospora patuljasta	<i>Pittosporum tobira</i> "Nana" (Thunb) W.T. Aiton / V	<i>Pittosporaceae</i>
20.	portugalski lovor	<i>Prunus lusitanica</i> L. / V	<i>Rosaceae</i>
21.	Limun	<i>Citrus limon</i> (L.) Burm. f.* / V	<i>Rutaceae</i>

Tablica 3. Popis inventariziranih geofita i zeljastih biljaka

Table 3. List of inventoried geophytes and herbaceous plants

R. br.	Hrvatski naziv	Latinski naziv	Porodica
Kritosjemenjače (Angiospermae)			
1.	Akantus	<i>Acanthus mollis</i> L.	<i>Acanthaceae</i>
2.	Aspidistra	<i>Aspidistra elatior</i> Blume	<i>Asparagaceae</i>
3.	afrički ljiljan	<i>Agapanthus africanus</i> (L.) Hoffmanns.	<i>Liliaceae</i>

R. br.	Hrvatski naziv	Latinski naziv	Porodica
4.	Plumbago	<i>Plumbago auriculata</i> Lam.	Plumbaginaceae
5.		<i>Festuca glauca</i> Vill. ***	Poaceae

Oznake u tablici: svojte sa *, **, *** i bez *⁵

Taksonomskom analizom parkovne vegetacije (tablice 1-3) obuhvaćeno je 45 svojti gdje dominiraju kritosjemenjače (39 svojti; 86,67 %), dok su golosjemenjače zastupljene s 6 svojti (13,33 %). Svojte su svrstane u 28 porodica. Sljedeće porodice se ističu s najvećim brojem vrsta (3): *Cupressaceae*, *Pinaceae*, *Arecaceae*, *Oleaceae*, *Ulmaceae* itd. Analizirajući vegetaciju s obzirom na tip habitusa pokazuje se ista zastupljenost grmolikih formi i stabala (19 svojti; 42,22 %), potom slijede geofiti i zeljaste biljke (5 svojti, 11,11 %) te penjačice (2 svojte, 4,44 %). Promatrajući dendrofloru (tablice 1 i 2) vazdazelene svojte (30; 75,00 %) su zastupljenije od listopadnih (10; 25,00 %).

Parkovna flora ovog perivoja može se usporediti s onom iz parka braće Garagnin u Trogiru koji je također nastao početkom 19. stoljeća te je imao elemente poljoprivredno-eksperimentalnog posjeda i pejzažnog parka. Shodno dostupnim oskudnim izvorima iz literature razvidan je tek manji broj sukladnih svojti u oba parka, a to su: maslina (*O. europea*), limun (*C. lemon*), murve (*Morus* sp.), lovor (*L. nobilis*), mirta (*M. communis*), hibiskus (*Hybiscus* sp.) kao i veći broj različitih vrsta palmi (fam. *Arecaceae*) (Božić-Bužančić, 1995., prema Šverko, 2012). Grgurević (2005) za Dudanov park još navodi i alepski bor (*P. halepensis*) te neke druge vrste borova (*Pinus* sp.). Park je nakon formiranja brojao oko 359 biljaka. Danas je objekt zapušten i devastiran s 15 ak svojti (Grgurević, 2005). Iz šturih literaturnih podataka o svojtima parka možemo tek pretpostaviti da su u ovom vrtu u pogledu dendroflore prevladavale kritosjemenjače u odnosu na golosjemenjače.

Komparacija dendroflora je moguća i s Parkom Vitturi (Z-4309, Registar kulturnih dobara) iz nešto ranijeg razdoblja (18. stoljeće), koji je smješten u Kaštel Lukšiću te uz stanovite preinake broji i većinu izvornih svojti: lovor (*L. nobilis*), alepski bor (*P. halepensis*), čempres (*C. sempervirens*), a koje su i u Dudanovom parku dominantne svojte. Nešto više od tri desetljeća, točnije 1989. godine u Vitturijevu parku su bile zabilježene 31 vrsta stablašica i grmova te tri svojte penjačica, a istovjetne s onima u Dudanovom parku su: *C. australis*, *C. siliquastrum*, *C. Sempervirens*, *L. nobilis*, *M. alba*, *N. oleander*, *P. canariensis*, *P. halapensis*, *P. tobira*, *P. granatum*, *Q. ilex*, *S. vulgaris*, *Spirea* sp, *V. tinus*. (Božić-Bužančić, 1995). Na kraju može se zaključiti da su u obnovljenom Dudanovom parku u većoj mjeri korištene svojte karakteristične za slične povijesne perivoje s ovog područja.

⁵ U odnosu na Glavni projekt krajobraznog uređenja u parku nedostaju svojte *Choisia ternata* Kunth (meksička naranča) i *Ophiopogon japonicus* (Thunb.) Ker Gawl. (slapnjak), a svojte *Chamaecyparis lawsoniana* (A. Murray bis) Parl (lawsonov pačempres) i *Festuca glauca* Vill. su posađene izvan planom predviđenih vrsta glavnog projekta (***) (tablice 1 i 3). Ostale svojte predstavljaju: određene svojte postojeće vegetacije prisutne prije obnove parka (*) (tablice 1 i 2), određene svojte postojeće vegetacije prije obnove i novo posađene jedinke potonjih koje su predviđene po glavnom projektu (**) (tablica 1 i 2), svojte bez (*) su one koje su ugrađene po glavnom projektu (tablice 1-3).

Rezultati ispitivanja aspiracija korisnika Dudanovog parka

Anketno istraživanje aspiracija korisnika Dudanovog parka provedeno je na uzorku od 40 ispitanika putem online ankete (Prema Communities and Local Government Committee, 2016). U pogledu boravišta s područja grada Kaštela je bilo 40 ispitanika. Među ispitanicima je bilo: 56 % žena i 44 % muškarca. Starosna struktura ispitanika bila je od 18-65 godina i više. Prema stupnju obrazovanja najviše je bilo ispitanika sa srednjoškolskim obrazovanjem 55 %, a visokoškolsko obrazovanje je imalo 30 % ispitanika. Korištena je deskriptivna analiza podataka dobivenih iz anketnih upitnika.

Pomoću dolje navedene grupe pitanja analizirani su stavovi o posjećenosti Dudanovog parka.

Tablica 4. Stavovi o posjećenosti parka (Prema, Stojić, 2022)

Table 4. Attitudes about visiting the Park (According to Stojić, 2022)

R. br.	Pitanje	Ponuđeni odgovori	Rezultati
1.	Koliko često posjećujete park?	a) Svaki dan b) Dva do tri puta tjedno c) Jednom tjedno d) Svakih nekoliko tjedana e) Jednom mjesečno f) Manje od jednom mjesečno g) Samo tijekom ljeta h) Nikad	a) 20,5 % b) 33,3 % c) 15,4 % d) 10,3 % e) 5,1 % f) 12,8 % g) 0 % h) 2,6 %
2.	Kako najčešće koristite parkovni prostor?	a) Samostalne šetnje b) Joging c) Uživanje u miru i tišini d) Druženje s prijateljima e) Organizirana tjelovežba f) Organizirani događaji lokalne zajednice g) Koristim ga kao prečac do druge lokacije h) Šetnja prirodom/promatranje ptica i) Igra j) Veliki događaji- koncerti k) Fotografiranje l) Okupljanje obitelji m) Ostalo-šetnja psa n) Izvođenje djeteta u park	a) 22,2 % b) 0 % c) 12,5 % d) 35 % e) 0 % f) 2,5 % g) 12,5% h) 0 % i) 0 % j) 0 % k) 0 % l) 5 % m) 2,5 % n) 20 %
3.	Kojim putem ste došli do spoznaja o mogućim aktivnostima u parku?	a) Posjetom parku b) Usmenom predajom c) Pomoću društvenih mreža d) Pomoću lokalnih tiskovina i portala e) Pomoću državnih tiskovina i portala f) Pomoću televizije	a) 55% b) 45 % c) 0 % d) 0 % e) 0 % f) 0 %
4.	Kako najčešće dolazite do parka?	a) Pješke b) Biciklom c) Automobilom	a) 79,5 % b) 7,7 % c) 12,8 %

R. br.	Pitanje	Ponuđeni odgovori	Rezultati
5.	Koliko vam treba vremena za doći do parka?	a) Manje od 10 minuta b) Više od 10 minuta	a) 65 % b) 35 %
6.	Koliko prosječno traje vaš posjet parku?	a) Manje od 1 h b) 1-2 h c) 2-5 h d) 5 i više h	a) 55 % b) 40 % c) 5 % d) 0 %
7.	Koje sadržaje u parku najviše koristite?	a) Klupe b) Šetnice c) Sprave za dječju igru d) Sprave za vježbanje e) Pitku vodu f) Travnjake g) Ništa	a) 43,6 % b) 25,6 % c) 15,4 % d) 7,7 % e) 2,6 % f) 2,6 % g) 2,6 %

Po učestalosti posjeta parku (tablica 4) najbrojnija grupa ispitanika park posjećuje 2 do 3 puta tjedno 33,3 %, a svakodnevno ga posjećuje 20,5 % ispitanika. Da nikad ne posjećuje park izjasnilo se 2,6 % ispitanika. Druženje s prijateljima 35 %, samostalne šetnje 22,5 % i izvođenje djeteta u park 20 % su najčešći razlozi posjeta parku. Kao prečac do druge lokacije, staze kroz park koristi 12,5 % ispitanika. Usmena predaja 45 % i posjet parku 55 % su najčešći načini pomoću kojih su ispitanici došli do spoznaja o mogućim aktivnostima u parku. Većini od 65 % posjetitelja treba manje od 10 minuta za doći do parka i to većinom do parka dolaze pješice 79,5 %. Manje od jednog sata 55 % i između jednog i dva sata 40 % su najčešća vremenska zadržavanja ispitanika u parku. Od mogućih sadržaja u parku najčešće se koriste klupe 43,6 % i šetnice 25,6 % dok sprave za dječju igru koristi 15,4 % posjetitelja.

Pomoću sljedeće grupe pitanja analizirani su stavovi i percepcije prema parku i njegovom utjecaju na posjetitelje i lokalnu zajednicu

Tablica 5. Stavovi i percepcije prema parku i njegovom utjecaju na posjetitelje i lokalnu zajednicu (Prema, Stojić, 2022)

Table 5. Attitudes and perceptions towards the Park and its impact on visitors and the local community (According to Stojić, 2022)

R. br.	Pitanje	Ponuđeni odgovori	Rezultati
1.	Kakva je vaša percepcija parka?	a) Vrlo pozitivna b) Donekle pozitivna c) Neutralno mišljenje d) Donekle negativna e) Vrlo negativna	a) 57,5 % b) 27,5 % c) 10 % d) 5 % e) 0 %
2.	Osjećate li i kakvim ocjenjujete utjecaj korištenja parkovnog prostora na vaše zdravlje?	a) Vrlo pozitivna b) Donekle pozitivna c) Neutralno mišljenje d) Donekle negativna e) Vrlo negativna	a) 37,5 % b) 32,5 % c) 30 % d) 0 % e) 0 %
3.	Kako ocjenjujete da park utječe na lokalnu zajednicu?	a) Vrlo pozitivna b) Donekle pozitivna	a) 42,5 % b) 32,5 %

R. br.	Pitanje	Ponudeni odgovori	Rezultati
		c) Neutralno mišljenje d) Donekle negativna e) Vrlo negativna	c) 22,5 % d) 2,5 % e) 0 %

Razvidno (tablica 5) većina ispitanika, njih 57,5 % ima vrlo pozitivnu percepciju parka, donekle pozitivnu ih ima 27,5 %, dok 5 % ispitanika ima donekle negativnu percepciju. Utjecaj korištenja parkovnog prostora na zdravlje ispitanika, 37,5 % ispitanika je ocijenilo kao vrlo pozitivno, 27,5 % donekle pozitivno, a 30 % njih ima neutralan stav o tome. Vrlo pozitivno 42 % i donekle pozitivno 32,5 % ispitanika ocjenjuje utjecaj parka na lokalnu zajednicu. Neutralno mišljenje prema istom pitanju ima 22,5 % ispitanika, dok 2,5 % ispitanika ima negativan stav.

Pomoću sljedeće grupe pitanja analizirani su stavovi i percepcije o sadržajima i zelenilu u parku.

Tablica 6. Stavovi i percepcije o sadržajima i vegetaciji u parku (Prema, Stojić, 2022)

Table 6. Attitudes and perceptions about the facilities and greenery in the Park (Prema, Stojić, 2022)

R. br.	Pitanje	Ponudeni odgovori	Rezultati
1.	Smatrate li da u parku ima dovoljno klupa?	a) Da b) Ne c) Nemam mišljenje	a) 80 % b) 10 % c) 10 %
2.	Smatrate li da u parku ima dovoljno sadržaja za djecu?	a) Da b) Ne c) Nemam mišljenje	a) 41 % b) 20,5 % c) 38,5 %
3.	Primjećujete li vegetaciju u parku?	a) Da b) Ne c) Nemam mišljenje	a) 66,7 % b) 23,1 % c) 10,3 %
4.	Smatrate li da parku nedostaju cvjetne gredice?	a) Da b) Da, ali nisu neophodne c) Ne	a) 25 % b) 22,5 % c) 52,5 %
5.	Prepoznajete li vrste u parku? (grmolike vrste, stablašice)?	a) Da sve su mi poznate b) Poneke (samo stabla), stabla i poneku grmoliku vrstu c) Niti jednu vrstu	a) 18,9 % b) 73 % c) 8,1 %
6.	Smatrate li da ima dovoljno vegetacije u parku?	a) Da ima dovoljno i grmolike vegetacije i stablašica b) Ima dovoljno stablašica, ali nema dovoljno grmolike vegetacije c) Ima dovoljno grmolike vegetacije, ali nema dovoljno stabala d) Nema dovoljno ni stablašica ni grmolike vegetacije	a) 82,5 % b) 15 % a) 0 % d) 2,5 %

Prema tablici 6. većina ispitanika, njih 80 % smatra da ima dovoljno klupa za posjetitelje u parku, dok udio ispitanika od 41 % smatra da ima dovoljno sadržaja za djecu. Vegetaciju u parku primjećuje 66,7 % posjetitelj, dok 23,1% ispitanika istu ne primjećuje. Zanimljivi su rezultati koji odgovaraju na

pitanje nedostaju li parku cvjetne gredice. Cvjetne vrste su uobičajeno bitna sastavnica parkova, ali posjetitelji ovog parka većinom od 52,5 % smatraju da parku ne nedostaju cvjetne gredice. Razlog tomu može biti i u činjenici da se u ovakvom tipičnom mediteranskom javnom prostoru više vrednuje visoka vegetacija, tj. drveće koje u ljetnim mjesecima osigurava prijeko potreban hlad. Manje je vjerojatno da ispitanici promišljaju o financijskom aspektu održavanja, budući da primjena sezonskih biljaka zahtijeva višu razinu održavanja. Tek 25 % ispitanika smatra da parku nedostaju cvjetne gredice, a o tome nema mišljenje njih 22,5 %. Poneke (samo stabla), stabla i poneku grmoliku vrstu prepoznaje 73 % ispitanika i velika većina od 82,5 njih smatra da ima dovoljno vegetacije u parku.

Zaključak

Uređenje i stavljanje u funkciju parka Dudan je veliki iskorak u hortikulturnom uređenju Kaštel Kambelovca. Prilikom obnove se koristila povijesna osnova parka prikazana na prvoj austrijskoj katastarskoj izmjeri iz I. polovice 19. stoljeća. Sadržaji parka primjereni su javnome prostoru. Ipak, u obilježavanju povijesnog prostora, koji je nekoć bio privatno poljoprivrdno i ogledno vrtno dobro obitelji Dudan, poželjno je primijeniti više reminescencijskih elemenata iz ranijih razdoblja. Posebice imajući u vidu da se radilo o obitelji koja je bila dijelom dalmatinskog fiziokratskog pokreta. Samo uređenje parka je ostvarenje dijela strateških ciljeva Grada Kaštela kroz obnovu kulturne baštine. Međutim, neočekivano je dugotrajan administrativno provedbeni proces od nastanka idejnog projekta do same realizacije obnove parka, čak 13. godina. U tom razdoblju, funkcije javnog prostora mogu se promijeniti, njegovi korisnici mogu imati rafiniranije zahtjeve glede korištenja. U tom kontekstu ispitane su aspiracije korisnika Dudanovog parka. Više od polovice ispitanika (57,5 %) ima pozitivnu percepciju parka. Projektanti su prema ocjenama posjetitelja jednostavnim zahvatima uspjeli podignuti kvalitetu života mještana na način da je dobiven ugodan prostor za odmor, okupljanje i rekreaciju što je sukladno rezultatima ispitivanja koja govore o pozitivnom utjecaju parka na lokalnu zajednicu tj. vrlo pozitivno 42 % i donekle pozitivno 32,5 % ispitanika ocjenjuje utjecaj parka na lokalnu zajednicu. Rezultati anketnog istraživanja su pokazali da većina ispitanika 80 % smatra da u parku ima dovoljno klupa za posjetitelje. Udio od 41 % ispitanika smatra da ima dovoljno sadržaja za djecu i velika većina od 82,5 % smatra da ima dovoljno vegetacije. Ovakvi rezultati ispitivanja govore da je posljednja rekonstrukcija parka ispunila cilj tj. da je "stari" park postao mjesto ugodnog boravka stanovništva i posjetitelja Grada Kaštela. Taksonomskom analizom inventarizirano je 45 svojiti (drvenasto i zeljasto parkovno bilje) gdje dominiraju kritosjemenjače te se pokazuje ista zastupljenost grmolikih formi i stabala. Temeljem literaturnih podataka o biljnim svojstama nekih sličnih povijesnih perivoja s ovog područja utvrđeno je da su u predmetnom parku korištene stare autohtone vrste. Održavanje i njega Dudanovog parka su povjereni gradskoj komunalnoj tvrtci "Zeleno i modro" sa sjedištem u Kaštel Štafiliću. Vizualnim pregledom utvrđeno je da je park vrlo dobro održavan. Također nema vidljivih suhih neorezanih grana na stablima. Sva ugrađena oprema poput klupa i

igrališta je ispravna te je u funkciji. Projektom nije predviđena živica u sjeverozapadnom dijelu parka već je park od neodržavanog javnog parkirališta odijeljen žičanom ogradom, što je manjkavost trenutne situacije. Na žičanu ogradu izvana su naslonjene gomile otpada koje su vidljive iz parka i negativno utječu na ukupnu estetiku i doživljaj parka.

Napomena

Rad je prošireni izvod iz seminarskog rada studenta Mira Stojića (vidi literaturu).

Literatura

Bedalov, J. (2019). *Analiza prostora u svrhu izrade prijedloga razvoja obalnog pojasa Grada Kaštela*. Diplomski rad - Studij krajobrazne arhitekture, Agronomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb.

Bego, F. (1991). *Kaštel Kambelovac*, Kaštela: Društvo za očuvanje kulturne baštine Kaštela.

Blažević, M. (2018). Oglad o urbanim i prirodnim vrijednosnicama Šibenika u kontekstu turističke perspektive. *Glasilo Future*, 1(5-6), 28-40.

Borzan, Ž. (2001). *Imenik drveća i grmlja*. Zagreb: Hrvatske šume.

Božić-Bužančić, D. (1995), *Južna Hrvatska u europskom fiziokratskom pokretu. Pokret za obnovu gospodarstva, gospodarske akademije, ogledni vrtovi i poljodjelske škole druge polovice XVIII i početka XIX. stoljeća*, Split: Književni krug, Povijesni arhiv u Splitu, Zavod za Hrvatsku povijest filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Communities and Local Government Committee (2016). *What do people think about their local parks? Results of a survey by the House of Commons Communities and Local Government Committee*.

Cullen, J., Alexander, J.C.M., Brickell, C.D., Edmondson, J.R., Green, P.S., Heywood, V.H., Jörgensen, P.-M., Jury, S.L., Knees, S.G., Matthews, V.A., Maxwell, H.S., Miller, D.M., Nelson, E.C., Robson, N.K.B., Walters, S.M., Yeo, P.F. (eds.) (1995). *The European Garden Flora*, Vol. 4, Cambridge: University Press.

Cullen, J., Alexander, J.C.M., Brady, A., Brickell, C.D., Green, P.S., Heywood, V.H., Jörgensen, P.-M., Jury, S.L., Knees, S.G., Leslie, A.C., Matthews, V.A., Robson, N.K.B., Walters, S.M., Wijnands, D.O., Yeo, P.F. (eds.) (1997). *The European Garden Flora*, Vol. 5, Cambridge University Press, Cambridge.

Cullen, J., Alexander, J.C.M., Brickell, C.D., Edmondson, J.R., Green, P.S., Heywood, V.H., Jörgensen, P.-M., Jury, S.L., Knees, S.G., Maxwell, H.S., Miller, D.M., Robson, N.K.B., Walters,

S.M., Yeo, P.F. (eds.) (1999). *The European Garden Flora*, Vol. 6, Cambridge: Cambridge University Press.

HR-DAST-152 - Arhiv mapa za Dalmaciju (fond), Zapisnik čestica zemalja, 1832., DAS; Iskaz zemljišnih posjeda, 1881., Državni arhiv u Splitu, DAST.

Delić, E., Dorbić, B., Adžemović, A. (2021). Dendroflora Donatim parka u Adapazariju/Sakarija - Republika Turska. *Glasilo Future*, 4(2-3), 01-15.

Dorbić, B., Temim, E. (2014). Utjecaj zelenila i parkovnog modernizma na društveni život stanovnika Šibensko-kninske županije. *Agronomski glasnik*, 76(6), 327-348.

Erhardt, W., Gotz, E., Bodeker, N., Seybold, S. (2002). *Zander, Handwörterbuch der Pflanzennamen*. Stuttgart: Eugen Ulmer.

Euro+Med PlantBase (2022). *Euro+Med PlantBase - the information resource for Euro-Mediterranean plant diversity*. Dostupno na: <https://www.emplantbase.org/home.html> (posjećeno: 13.09.2022).

Franjić, J., Škvorc, Ž. (2010). *Šumsko drveće i grmlje Hrvatske*. Zagreb: Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.

Gradska zelena infrastruktura u Zagrebu. *Model dostupnosti*, TU Wien, 2021.

Grgić, A. (2005). Vrtovi i perivoji Splita Nastajanje i razvoj perivojne arhitekture grada. *Prostor*, 13(1(29)), 79-90.

Grgurinović, D. (2005). Park Garanjin u Trogiru-Najstariji botanički vrt u Hrvatskoj. *Šumarski list*, 7-8(CXXIX), 415-423

Hrvatski bibliografski leksikon. Dudan. (Autor: Duplančić, A., 1993). Dostupno na: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=5570> (posjećeno: 25.08.2022).

Idžojtić, M. (2009). *Dendrologija - List*. Zagreb: Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Idžojtić, M. (2019). *Dendrologija - Cvijet, češer, plod, sjeme*. Zagreb: Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Izmjene glavnog projekta uređenja parka u Kaštel Kambelovcu, Glavni arhitektonski projekt, "Prostor-Split" d.o.o., 2018.

Kečkemet, D. (2009). Split: the essence of a city as it should be? *Kulturna baština*, (35), 138-138.

Larondelle, N., Lauf, S. (2016). Balancing demand and supply of multiple urban ecosystem services on different spatial scales. *Ecosystem Services*, 22, 18-31.

Meta Consulting. (2016). Strategija razvoja grada Kaštela 2016. - 2020.-Prijedlog.

Marić, M., Viđen, I. (2019). Park Gradac. *Mjera*, 1(2), 64-73.

Matetić Poljak, D., Brajnović Botić D. (2019). Prilog poznavanju antičkih kapitela u privatnom vlasništvu u Kaštelima. *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva*, 33 (1), 155-167.

Nikolić, T. ur. (2022). Flora Croatica baza podataka (<http://hirc.botanic.hr/fcd>). Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu (posjećeno: 10.08.2022).

Obad Šćitaroci, M. (1992). *Hrvatska parkovna baština zaštita i obnova*. Zagreb: Školska knjiga.

Obad Šćitaroci, M., Bojanić Obad Šćitaroci, B. (1996). Park kao element slike grada, *Prostor*, 4, 1(11), 79-94.

Obad Šćitaroci, M., Bojanić Obad Šćitaroci, B. (2004). *Gradski perivoji Hrvatske*. Zagreb: Šćitaroci d.o.o., Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Ožanić, S. (1955). *Poljoprivreda Dalmacije u prošlosti*. Split: Izdanje društva agronoma NRH, podružnica Split.

Pignatti, S. (1982). *Flora d'Italia. I-III*. Bologna: Edagricole.

Plan razvoja zelene infrastrukture grada Lipika – studija i strategija, 3E Projekti d.o.o. 2021.

Poprženović, A., Pezdevšek Malovrh, Š., Dorbić, B., Delić, E. (2019). Stavovi o društvenoj funkciji i općem stanju zelenila u Bihaću, *Glasilo Future*, 2(1-2).

Prostorni plan uređenja grada Kaštela, izmjene i dopune, Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora, 1: 25 000, Gisplan d.o.o., 2018., odluka o izradi izmjena i dopuna PPUG-a Sl. *Glasnik Grada Kaštela*, 6/16 i 7/17.

Stanić, S., Buzov, I. (2014). Značenje zelenih prostora u životu grada. *Godišnjak Titius* 6-7(6-7), 137-153.

Stojić, M. (2022). *Stavovi i percepcije građana o Dudanovom parku-Kaštel Kambelovac*. Seminarski rad. Sveučilište u Splitu, Preddiplomski sveučilišni studij "Meditranska poljoprivreda".

Šilić, Ć. (1990). *Ukrasno drveće i grmlje*. Sarajevo: Svjetlost.

Šilić, Č., Mrdović, A. (2013). *Atlas ukrasnih vrtних biljaka*. Sarajevo: Matica Hrvatska, Ogranak Sarajevo.

Šverko, A. (2012). Apolon i Merkur u vrtu obitelji Garagnin u Trogiru. U: Milinović, D., Belamarić, J. (ur.) *Zbornik Dana Cvita Fiskovića IV. Metamorfoze mita // Mitologija u umjetnosti od srednjeg vijeka do moderne*. Zagreb, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 119-134.

Usporedni zračni snimci Dudanovog parka; 1968., 1997., 2019. godina, Državna geodetska uprava – DGU.

Vidaković, M., Franjić, J. (2004). *Golosjemenjače*. Zagreb: Šumarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

Viličić, D. (2021). Biološka raznolikost u urbanom planiranju. *Glasnik Hrvatskog botaničkog društva*, 8(1), 19-28.

Vitasović Kosić, I., Aničić, B. (2005). Istraživanje socioloških aspekata Parka Maksimir. *Journal of Central European Agriculture*, 6(1), 77–84.

Walters, S.M., Brady, A., Brickell, C.D., Cullen, J., Green, P.S., Lewis, J., Matthews, V.A., Webb, D. A., Yeo, P.F., Alexander, J.C.M. (eds.). (1984-1986). *The European Garden Flora, I-II*. Cambridge: Cambridge University Press.

Walters, S.M., Brady, A., Brickell, C.D., Cullen, J., Green, P.S., Lewis, J., Matthews, V.A., Webb, D. A., Yeo, P.F., Alexander, J.C.M. (eds.). (1989). *The European Garden Flora, III*. Cambridge: Cambridge University Press

Z-3245, Registar kulturnih dobara. Republika Hrvatska Ministarstvo kulture i medija. Dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-3245> (posjećeno: 25.08.2022).

Z-4309, Registar kulturnih dobara. Republika Hrvatska Ministarstvo kulture i medija. Dostupno na: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-4309> (posjećeno: 17.09.2022).

Primljeno: 3. listopada 2022. godine

Received: October 3, 2022

Prihvaćeno: 30. prosinca 2022. godine

Accepted: December 30, 2022